

Universitätsbibliothek Wuppertal

Orphei Lithica

Orpheus

Berolini, 1881

Prolegomena

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-5190](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-5190)

Liber Damigeronis de Lapidibus ab Ioanne Baptista Pitra, viro clarissimo et de hoc auctore immortaliter merito, in Spicilegii Solesmensis volumine tertio (Parisiis 1855. p. 324 sqq.) ex unico codice Parisino nr. 7418 membranaceo saeculi quarti decimi (fol. 116 a—123 b) primum editus est, sed parum accurate, ut Pitra ipse his verbis confitetur: »Omnia tamen omnino describere piguit aliquando, aliquando puduit; pauca vero non tam missa, quam euphemismis commutata fecimus, quae pudicis auribus ingratiore accidissent: Utcumque ferent ea fata minores, verbis enim utimur et exemplis cl. A. Maii saepe similia tractantis.« — Parisini codicis integram collationem notis inserui, cum ex eo fere solo opusculum nostrum pendeat. Lectiones, quibus sic adscripsi in Pitrae editione typothetarum puto errore minus accurate indicatae sunt; *C* littera notavi codicis lectiones a Pitra quoque commemoratas, *c* autem littera eas, quas Pitra tacite mutaverat; *p* editionis a Pitra curatae textum significat. Nonnulla ex nostro libello excerpta leguntur margini codicis Parisini nr. 8454 Marbodi lapidarium continentis addita, unde maximam partem a Pitra descripta et edita sunt. Similia excerpta in margine codicis Haeneliani extare testis est Val. Rose in Herma IX p. 472. Praeter haec excerpta ad corruptissimum opusculum corrigendum usus sum lapidario Marbodi Redonensis a me diligentius, quam antehac factum est, excusso, fragmentis Damigeronis graeci a me primum vulgatis, et Pseudo-Dioscoride, quorum auctorum cum nostro opusculo necessitas statim fusius illustrabitur. Maximum autem egregiarum emendationum numerum amici in talibus

scriptoribus versatissimi, Michaelis Ringii praeclaro acumini et summae erga me benevolentiae me debere grato animo libens profiteor.

De aetate huius Damigeronis opusculi duplex est sententia. Pitra, qui Tertulliano¹⁾ et Arnobio²⁾ in comparationem vocatis sagaciter vidit Amigeronis, ut in Parisino codice inscribitur, libellum Damigeroni mago adscribendum esse, hoc de viribus lapidum opus iam a Plinio lectitatum fuisse inde collegit, quod non solum, quae apud Plinium de magicis gemmarum virtutibus legantur, cum iis, quae a Damigero dicta sunt, consentiant, verum etiam in physica gemmarum descriptione nonnulla apud Plinium et Damigeronem inveniuntur ad verbum paene congruentia. Quare eos Damigeronis locos,³⁾ quos ex Plinio haustos esse, non a Plinio imitando expressos esse nullo modo negari possit, postea demum ab interpolatore Damigeroni additos esse credidit.

Contra Valentinus Rose, qui de hoc opusculo eruditissimam dissertationem edidit in Herma (a. 1875. vol. IX p. 471 — 491) noluit latinitatem ita barbaram scriptori primi post Christum natum saeculi attribueret. Qua de causa, cum vel propter nimis conspicua Graeci textus vestigia (intimi etc.) intacta relicta verisimile non sit Damigeronis opusculum, quale

1) Tertullianus de anima 57. »Auctrix opinionum istarum magia sonat Hostanes et Typhon et Dardanus et Damigeron et Nectabis et Berenice.«

2) Arnobius adv. nat. lib. I 18: »Age nunc veniat, quaeso per igneam zonam magus interiore ab orbe Zoroastres, Hermippo ut assentiamur auctori, Bactrianus; et ille conveniat cuius Ctesias res gestas Historiarum exponit in primo, Armenius, Zostriani nepos et familiaris Pamphilus Cyri, Appollonius, Damigero et Dardanus, Velus, Iulianus et Baebulus, et si quis est qui principatum et nomen fertur in talibus habuisse praestigiis.«

3) Cfr. cap. III »in Philippico auro« ex Plin. 37, 57. cap. XIX »in ventriculis gallinaceorum« ex Plin. 37, 144 et praesertim quae in cap. XXII de Lucania leguntur ex Plin. 37, 182. Alia dabit Rose l. l. p. 472 — 473 et Pitra passim in notis.

nunc habemus, nihil nisi compendium esse labentis iam latinitatis tempore factum ex opusculo primi p. Chr. n. saeculi, latinum Damigeronem eodem fere, quo eiusdem monetae librum, Pseudo-Apuleium, id est quinto saeculo scriptum esse putavit ab homine latino, qui graecum Damigeronis libellum a se traductum ex Plinio passim auxerit et praefixa Evacis ad Tiberium epistula in talem formam redegerit, qualem a Graeco auctore excogitatam esse verisimilitudine omnino careat. Graecus autem Damigeron, qui simillimus erat Zoroastri a Plinio saepius laudato, Rosio iam secundo p. Chr. n. saeculo extitisse videtur, quo tempore et a Tertulliano (l. l.) et ab Apuleio (apol. 90. p. 100, 16 ed. Krüger) qui apol. 45, pag. 56, 1 de gagate lapide nonnulla laudat etiam a Damigerone nostro commemorata, citetur, quod, nisi eo tempore liber quidam Damigeronis nomen prae se ferens extiterit fieri potuisse aegre, ut credamus, inducamur. Hoc autem graeco Damigerone usi sunt: Pseudo-Orpheus, qui eum versibus elegantissimis satis accurate expressit; Aëtius sexti p. Chr. n. saeculi medicus, qui quod in excerptis de lapidibus cum Damigerone Latino quam maxime consentientibus Demosthenem et Diogenem pro Damigerone auctores laudat, fortasse scribarum tantum errore factum est, ut Rose suspicatur; Mich. Psellus in libro *περὶ λίθων δυνάμεων*, aliique auctores graeci minus etiam noti, quos in notis ad Damigeronem recensebo. *Δαμογέρων* autem ille et ipse alioquin ignotus, qui in Geoponicis saepissime citatur, praeter nomen nihil cum nostro commune habet. Inter Latinos auctores et apud Plinium, et apud Solinum et Isidorum nonnulla inveniuntur, quae cum illis, quae a Damigerone narrantur, simillima sint, ex Damigerone graeco hausta esse Rosio videntur; quae tamen cum ad nostrum opusculum emendandum nullius fere momenti sint, neque ex alio similis argumenti libello, non ex ipso Damigerone transscripta esse non possint, malui omittere, ne haec editio nimis cresceret. Quorum interest, ea in Pitrae editione et apud Rosium l. l. p. 480 invenient.

Damigerone latino, qualem nunc habemus, primus, ut videtur, usus est Marbodius Redonensis episcopus (obiit a. 1123) cuius de lapidibus poema, in quo quae de gemmarum virtutibus dicta sunt ex solo fere Damigerone hausta sunt, per totum medium aevum maxima auctoritate fruebatur.

Praeterea in libro nono Speculi Naturalis a Vincentio Bellovacensi (obiit a. 1264) ex plurimis auctoribus congesti multa Dyascoridis cuiusdam prorsus ignoti de lapidibus leguntur, quae quin magnam partem ex Damigerone latino hausta sint, nemo dubitabit, qui quae cum Damigerone ad verbum paene consentientia in notis ex eo attuli paullo diligentius inspexerit. Ex eodem Dyascoride iam ante Vincen-
tium brevissima excerpta Arnoldus Saxo circa annum 1220 in octavo operis »De virtute universali« capite attulit, quae tamen omnia ut brevissima et nihil ad emendandum vel illustrandum Damigeronem exhibentia notis inserere nolui; accuratius in eorum fontes inquisivit Val. Rose l. l. p. 481. Denique Rabano Mauro et Iano Parrhasio quoque Damigeronis opusculum innotuisse Pitra affirmat pag. 324 et p. LIX, ubi tamen non nisi Parrhasii testimonium affertur ex Thes. Crit. I. p. 740, quod opus videre mihi nondum contigit. De Rabano autem nullum omnino argumentum Pitra protulisse videtur.
